

сті, збереження капіталу чи оцінка вартості власного капіталу підприємства повинні вважатися домінуючими при виробленні принципів побудови фінансової звітності.

Неоднозначність поглядів на ті чи ті концептуальні засади фінансової звітності породжують різноформатні парадигми щодо базисної основи бухгалтерської методології, пропоновані як окремі напрямки розвитку чи капітальної реконструкції системи бухгалтерського обліку. Парадигма перспективного обліку у різних варіативних композиціях дослідників розширює сферу традиційного обліку. Очевидним є те, що вирішення проблеми інтеграції (інкрустації, синтезування) ретроспективного і перспективного обліку, яка на теперішній час розглядається як важлива проблема теоретичного і практичного формування сучасної теорії обліку, можлива після узгодження проблемних питань визнання й оцінювання нематеріальних економічних ресурсів підприємства на міждисциплінарному рівні економічних дисциплін з метою управління інтелектуальним капіталом економічних систем.

Література:

1. Королюк Н.М. Людський капітал як об'єкт бухгалтерської методології / Н.М. Королюк // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 7 (97). – С. 252-259.
2. Диба В.М. Інтелектуальний капітал як об'єкт бухгалтерського обліку / В.М. Диба // Фінанси України. – 2009. – № 2. – С. 118-125.
3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів: Наказ Міністерства фінансів України від 16.11.2009 р. № 1327 // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 12. – С.5-15.

*Галина Жаворонкова, д.е.н., професор
Наталія Дегтяр, аспірант
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна*

ВИТРАТИ НА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ В КОНТЕКСТІ КОНТРОЛІНГУ

Витрати на персонал є одним із елементів витрат на оплату праці вітчизняних авіатранспортних підприємств. Їх рівень встановлює кожне підприємство індивідуально і він залежить від багатьох факторів: чисельності персоналу, співвідношення різних категорій працівників у його структурі, середнього рівня заробітної плати в галузі, встановлених систем і форм оплати праці, регулюючих положень, що містяться у галузевому колекти-

вному договорі, загального рівня прибутковості авіапідприємства, прийнятої кадрової стратегії і політики тощо. Аналіз рівня витрат на управління персоналом дозволяє охарактеризувати ступінь фінансових ресурсів для цього напрямку діяльності на авіатранспортних підприємствах та оцінити ефективність витрат на персонал з позицій контролінгу шляхом розрахунку ключових контролінгових показників.

Про високі показники виконаних обсягів авіап перевезень за останні роки свідчать дані про зростання чистого прибутку перевізників, постійне підвищення заробітної плати працівників авіагалузі та відносно стабільна кількість працюючих. Частка витрат на оплату праці в операційних витратах підприємств галузі транспорту зростала разом із загальною сумою витрат і за період з 2004 р. по 2007 р. збільшилася на 94 % або 7800,2 млн. грн. Середній рівень частки заробітної плати у операційних витратах протягом 2006-2008 рр. склав 19,5%. З настанням кризи на початку 2009 р. відбулося зниження обсягів перевезень, і багато авіакомпаній намагались зменшити свої витрати [1]. За даними експертів, непослідовна політика призвела до того, що частину своїх доходів авіакомпанії втратили у зв'язку з переглядом маршрутної мережі та закриттям деяких напрямів. Скорочення витрат на персонал і обслуговування літаків є причинами зниження якості обслуговування з початку 2009 р.

Згідно із концепцією контролінгу авіапідприємству необхідно знати, який внесок роблять його працівники у досягнення поставлених цілей, тобто яка ефективність витрат на робочу силу. В якості специфічних контролінгових показників використовують частку витрат на персонал у обсязі реалізованої продукції, обсяг реалізації на одного працівника, рівень витрат на одну виробничу годину тощо.

Показник частки витрат на персонал в обсязі реалізації показує, яка частина валового виторгу авіапідприємства витрачається на персонал. Дані таблиці 1 свідчать про те, що у 2008 р. цей показник знизився на 2,2 % в порівнянні із попереднім роком, і склав 7,6 коп., тобто із кожної заробленої гривні на підприємствах, що виконують регулярні та нерегулярні пасажирські перевезення, на персонал витрачалось 7,6 коп. Зниження рівня витрат на персонал у обсязі реалізованої продукції свідчить про вивільнення коштів, що були спрямовані на покриття інших видів витрат і реалізовані у прибутку.

Частка витрат на персонал у сумі операційних витрат складала протягом 2007 та 2008 рр. 9,8% та 7,2% відповідно. Якщо порівняти розмір частки витрат на персонал у операційних витратах із середньоєвропейським рівнем у авіакомпаніях, де станом на 1998 р. він складав від 20,4% до 36,4%, та, прийнявши до уваги також, що за 12 років потому ці показники зросли, можна зробити висновок про значну недостатність рівня витрат на персонал на авіатранспортних підприємствах України [2].

Таблиця 1.

Частка витрат на персонал в операційних витратах та обсязі реалізованої продукції на підприємствах, що виконують регулярні та нерегулярні пасажирські перевезення,

млн. грн.

Показники	2006 р.	2007 р.	Темп приросту до 2006 р., %	2008 р.	Темп приросту до 2007 р., %
Обсяг реалізованої продукції	3 672,1	4 597,9	25,2	7 249,2	57,7
Операційні витрати, у т.ч.:	3 880,1	4 634,8	19,5	7 688,5	65,9
- витрати на утримання робочої сили	-	40,51	-	22,56	- 44,3
- оплата праці	313,56	407,78	30,0	531,65	30,4
Загальна сума витрат на персонал	-	448,29	-	554,21	23,6
Частка витрат на персонал у сумі операційних витрат, %	8,1	9,8	-	7,2	-
Частка витрат на персонал у обсязі реалізованої продукції, %	-	9,8	-	7,6	-

Джерело: розраховано за даними Держкомстату.

Обсяг реалізації на одного працівника є відношенням обсягу реалізації у грошовому вираженні за період до загальної чисельності працівників. Розрахункові дані показнику обсягу реалізації представлені на одного працівника представлені у табл. 2.

Таблиця 2.

Обсяг реалізації на одного працівника на підприємствах, що здійснюють пасажирські авіаперевезення (регулярні та нерегулярні)

Показники	2007	2008
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	4 597 920,2	7 249 243,8
Облікова кількість штатних працівників, осіб	12 118	10 459
Обсяг реалізації на одного працівника, тис. грн.	379,43	693,1

Джерело: розраховано за даними Держкомстату.

Дані табл. 2 свідчать про тенденції збільшення обсягу реалізації на одного працівника у 2008 р. на 82,7 % по авіапідприємствах, що виконують пасажирські перевезення, за рахунок росту обсягу реалізованої продукції майже у 1,6 рази.

Рівень витрат вказує скільки коштів витрачає авіапідприємство на виробничу годину, протягом якої реально створюється додана вартість наданих

послуг. Результати розрахунків цього показника по авіапідприємствах, що здійснюють пасажирські регулярні та нерегулярні перевезення наведені у табл. 3.

Таблиця 3

Продуктивність праці і ефективність витрат на одну виробничу годину на підприємствах авіатранспорту, що здійснюють пасажирські перевезення (регулярні та нерегулярні)

Показники	2007 р.	2008 р.
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	4 597 920,2	7 249 243,8
Загальна сума витрат на персонал, тис. грн.	448	554
Відпрацьовано, тис. людино-годин	20 336,8	17 608,2
Середні витрати на одну виробничу годину, грн.	22,02	31,46
Вироблена продукція за годину продуктивної праці, грн.- люд.-год.	226,1	411,7

Джерело: розраховано за даними Держкомстату.

Аналіз обсягів виробленої продукції за годину продуктивної праці за період 2007-2008 рр. свідчить про збільшення даного показника, у відносному вираженні на 82% та 40,7% відповідно. Це свідчить про інтенсифікацію трудових процесів за годину часу. В контролінгу слід відображати результати продуктивності праці, оскільки керівники вітчизняних авіапідприємств не звертають увагу на цей показник. Особливу увагу слід приділяти саме індивідуальній продуктивності та індивідуальним витратам на робочу силу. Замість прийнятого у вітчизняній науці й економічного закону у відповідності до якого темпи росту продуктивності праці повинні випереджати темпи росту заробітної плати, в зарубіжних країнах використовують прагматичний принцип співвідношення індивідуальної продуктивності праці, та індивідуальної оплати, які вирішують виходячи з принципів менеджменту і кадрової політики.

Ефективності витрат на персонал можна розрахувати в управлінському аналізі і використати дані для планування витрат на робочу силу, в т.ч. витрат на оплату праці, які є основою для формулювання першочергових завдань контролінгу щодо управління витратами на персонал на авіатранспортних підприємствах, які полягають у:

- необхідності відображення у кадровій звітності відомостей щодо витрат за стадіями управління персоналом;
- можливості проведення повних розрахунків продуктивності персоналу згідно із цілями управлінського аналізу;
- індивідуалізація розрахунків ефективності витрат і продуктивності праці (на рівні окремого працівника).

Література:

1. Офіційний сайт Державіаадміністрації. [Електронний ресурс]: <http://aviation.com.ua/>
2. Rigas Doganis. The airline business in the twenty-first century. [Електронний ресурс]: <http://books.google.com>

Arkadiusz Banasik
Silesian University of Technology
arkadiusz.banasik@polsl.pl

INFORMATION AND KNOWLEDGE IN DATABASES FOR INVESTMENT

Abstract

Every source of information and its transformation into knowledge is useful for investor. That approach provides the key aspect of this paper. Information for investor expressed in natural language or queries in natural language. Evaluation of assets is the clue for investor which of them to buy. Creation of knowledge base for investor is a way that should be followed. Presented paper indicates the first step into that aim – shows applicable mathematical apparatus to cope with natural language statements in databases and knowledge discovery process for the fuzzy system for investor.

Introduction

Data are most important in our lives in order to obtaining knowledge as a key feature. Across variety of fields, data are being collected and accumulated at a dramatic pace. There is an urgent need for a new generation of computational theories and tools to assist humans in extracting useful information (knowledge) from rapidly growing volumes of digital data. These theories and tools are the subject of the emerging field of knowledge discovery in databases (KDD) [0].

At an abstract level, the KDD field is concerned with the development of methods and techniques for making sense of data [0]. In business, main KDD application areas includes marketing, finance (especially investment), fraud detection, manufacturing, etc. [0]. That shows very interesting field of application – Investment. It is a part of tendency that appeared several years ago. Application of Computational Intelligence are expanding rapidly in financial world [0]. Aite Group predict that by 2010, 50% of U.S., 28% of European and 16% of Asian order flow will be executed automatically via trading algorithms [0].

The tendency shows that obtaining information and extracting knowledge is one of the most important areas of interest in variety of decisions in financial world. That provides one important conclusion databases and data-mining methods are important source of information for all managers.